

ମୃତ୍ତିକା ନମୁନା ସଂଗ୍ରହ

ଏକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିବରଣୀ

ଜଳ ପ୍ରଦାନ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରପୁର, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ଓଡ଼ିଶା

ବୈଷୟିକ ସହାୟକ ପୁସ୍ତିକା

ପ୍ରସ୍ତୁତ କର୍ତ୍ତା

ମୌସୁମୀ ରାୟଚୌଧୁରୀ, ଏସ୍. ରାୟ ଚୌଧୁରୀ, ଅଶ୍ୱନୀ କୁମାର

ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ

ସୁଚରିତା ମହାପାତ୍ର

ପ୍ରକାଶକ

ଅଶ୍ୱନୀ କୁମାର, ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ

ମୃତ୍ତିକା ନମୁନା ସଂଗ୍ରହର ପ୍ରମୁଖ ପଦକ୍ଷେପ :

ମୃତ୍ତିକା ନମୁନା କାହିଁକି ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଏ ?

ଉଦ୍ଭିଦପାଇଁ ମୃତ୍ତିକାରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିବା ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଖାଦ୍ୟସାରର ପରିମାଣ ଓ ଉଦ୍ଭିଦର ବୃଦ୍ଧିରେ ସହାୟକ ହେଉଥିବା ରାସାୟନିକ ଓ ଭୌତିକ ଗୁଣ ଯଥା :-ମୃତ୍ତିକାର ଜଳ ଧାରଣ କ୍ଷମତା, ଅମ୍ଳତା, ଲବଣତା ଓ କ୍ଷାରତା ଆଦି ପ୍ରମୁଖ ଗୁଣ ଗୁଡ଼ିକୁ ପରୀକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ମୃତ୍ତିକାର ନମୁନା ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଏ । ଏହା ମୃତ୍ତିକାର ରାସାୟନିକ ଓ ଭୌତିକ ଗୁଣଗୁଡ଼ିକୁ ଜାଣିବା ପାଇଁ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ଅଟେ । ତେଣୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମୃତ୍ତିକା ମଧ୍ୟରୁ ଏହାକୁ ସଠିକ୍ ଭାବେ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରୁଥିବା ନମୁନା ସଂଗ୍ରହ କରିବା ଏକ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକୀୟ ପଦକ୍ଷେପ ଅଟେ ।

ନମୁନା ସଂଗ୍ରହ କରିବାର ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ସମୟ :-

- ଜମିରେ ଶସ୍ୟ ନଥିବା ସମୟରେ
- ପରବର୍ତ୍ତୀ ଶସ୍ୟ ହେବା ପୂର୍ବରୁ
- ଜମିରେ ଖତ କିମ୍ବା ସାର ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ପୂର୍ବରୁ
- ବର୍ଷା ଋତୁରେ ଏହା ନିଷେଧ ଅଟେ ।

ନମୁନା ସଂଗ୍ରହ କରିବା ଉପଯୁକ୍ତ ସମୟ :-

- ଆପାତତଃ ଏକ ସମାନ ସ୍ଥାନରୁ ଦଶରୁ ପନ୍ଦରଟି ନମୁନା ସଂଗ୍ରହ କରିବା ଉଚିତ୍ ।
- ଜମିର ସ୍ଥାନ ଶସ୍ୟ, ମୃତ୍ତିକାର ପ୍ରକାର, ଚାଷ ପଦ୍ଧତି, ନିଷ୍କାସନ ପଦ୍ଧତି, ଖତ ଓ ସାର ବ୍ୟବହାର ଅନୁଯାୟୀ ଅଲଗା ଅଲଗା ହେବା ଆବଶ୍ୟକ
- ପ୍ରଥମେ ଜମିକୁ ଅଲଗା ଅଲଗା ଭାଗ କରି, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାଗର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ନମୁନା ସଂଗ୍ରହ କରିବା ଉଚିତ୍ ।
- ନମୁନାର ଏକକ ଅନାବଶ୍ୟକ ଅଟେ ।

ମୃତ୍ତିକା ନମୁନା ସଂଗ୍ରହ	ଗଭୀରତା
ଶସ୍ୟ ଜାତୀୟ ଚାଷ	୧୫-୨୦ ସେ.ମି.
ଗଭୀର ଚେର ଜାତୀୟ ଚାଷ ଯଥା :- ଆଖୁ, ତୁଳା,	୩୦-୬୦ ସେ.ମି । ଆବଶ୍ୟକତା ଥିଲେ
ପରିବା ଜାତୀୟ ଚାଷ ଏବଂ ଗଛ	୧୦୦ ସେ.ମି.

ମିଶ୍ରିତ ନମୁନା :-

ଏକ ସମାନ ସ୍ଥାନରୁ ୧୦-୧୫ଟି ମୃତ୍ତିକାର ନମୁନା ସଂଗ୍ରହ କରି ଏହାକୁ ଉତ୍ତମ ଭାବରେ ମିଶାଇ ଦିଆଯାଏ । ସେଥିରୁ ଉତ୍ତମ ନମୁନାକୁ ମିଶ୍ରିତ ନମୁନା କୁହାଯାଏ । ଏହା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥାନର ମୃତ୍ତିକାର ରାସାୟନିକ ଓ ଭୌତିକ ମାନର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରିଥାଏ ।

ସତର୍କତା :-

- କୌଣସି ସ୍ଥାନର କୋଣରୁ ନମୁନା ସଂଗ୍ରହ କରିବା ଅନୁଚିତ୍ ।
- ଜମିର ହିଡ଼ ଜାଗାରୁ ନମୁନା ସଂଗ୍ରହ କରିବା ଅନୁଚିତ୍ ।
- P kg ରୁ କମ୍ ମିଶ୍ରିତ ମୃତ୍ତିକା ନମୁନା ସଂଗ୍ରହ କରିବା ଅନୁଚିତ୍ ।
- ସଂଗୃହିତ ମୃତ୍ତିକାର ନମୁନାକୁ ଏକ ବ୍ୟାଗରେ ବାନ୍ଧି ଠିକ୍ ଭାବରେ ରଖିବା ସହ ସଠିକ୍ ନାମକରଣ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।
- ପୂର୍ବରୁ ସାର ଥିବା ବ୍ୟାଗରେ ନମୁନା ସଂଗ୍ରହ କରିବା ଅନୁଚିତ୍ ।

ନମୁନା ସଂଗ୍ରହ ନିମନ୍ତେ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଉପକରଣ :-

- ମୃତ୍ତିକା ସଂଗ୍ରହ ଯନ୍ତ୍ର / କୋଦଳ / ଖୁରପି / ଟାଙ୍ଗିଆ
- ବାଲ୍ଟି କିମ୍ବା ଥାଳି
- ନାମକରଣ ବା ଚିହ୍ନ ଦେବା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକୀୟ କାଗଜ ।
- ତଥ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ ସାରଣୀ
- କପଡ଼ା ବ୍ୟାଗ୍ ବା ପଲିଥିନ୍ ବ୍ୟାଗ୍ ।
- କଲମ କିମ୍ବା ପେନ୍‌ସିଲ୍ ।

ନମୁନାର ଚିହ୍ନଟ ବା ନାମକରଣ :-

ତଥ୍ୟ ସାରଣୀରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ବିବରଣୀ ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

୧. କୃଷକର ନାମ
୨. କୃଷକର ଠିକଣା
୩. ଜମିର ନମ୍ବର କିମ୍ବା ଠିକଣା
୪. ନମୁନାର ଗଭୀରତା
୫. ତାରିଖ
୬. ମୃତ୍ତିକାର ସ୍ଥାନୀୟ ନାମ

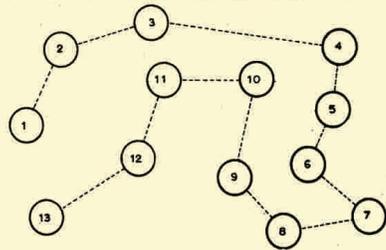
- ୭. ମୃତ୍ତିକାର ରଙ୍ଗ
- ୮. ପୂର୍ବରୁ ହୋଇଥିବା ଶସ୍ୟ
- ୯. ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ହେବାକୁ ଥିବା ଚାଷ
- ୧୦. ସେହି ସ୍ଥାନର ମୁଖ୍ୟ ବୃକ୍ଷ
- ୧୧. ମାଟିରେ ବ୍ୟବହୃତ ସାର, ଖତ ଓ ଉପକରଣର ସବିଶେଷ ବିବରଣୀ ।
- ୧୨. ନମୁନା ସଂଗ୍ରହ କରିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ନାମ ଓ ସ୍ୱାକ୍ଷର ।

ମୃତ୍ତିକାକୁ ସଠିକ୍ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରୁଥିବା ନମୁନା ସଂଗ୍ରହର ଉପଯୁକ୍ତ ପଦ୍ଧତି :-

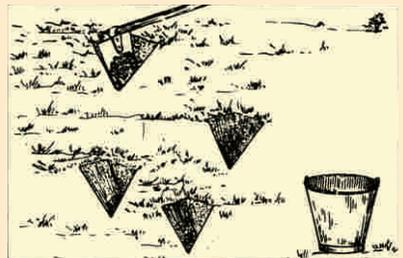
ମାଟିକୁ ନଷ୍ଟ ନ କରି ଏହା ଉପରର ଘାସ ପତ୍ର ଇତ୍ୟାଦିକୁ ସଫା କରିବା ଉଚିତ୍ ।

ଗୋଟିଏ ଜମିର ୧୦-୧୫ଟି ଅଲଗା ଅଲଗା ସ୍ଥାନରୁ ମାଟି ସଂଗ୍ରହ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

୧୫ ସେ.ମି. ଗଭୀରତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏକ ତ୍ରିକୋଣାକାର ‘ଜ’ ଆକାରର ଗାଡ଼ିଆରି କରାଯିବା ଉଚିତ୍ ।

ଗାଡ଼କୁ ସଫା କରିବା ଉଚିତ୍ ।

ଗାଡ଼ର ପ୍ରତ୍ୟେକ ପାର୍ଶ୍ୱରୁ
୧୫ ସେ.ମି.ରୁ ୨୦ ସେ.ମି.
ମୋଟାର ମୃତ୍ତିକା ଖଣ୍ଡକୁ ସଂଗ୍ରହ
କରାଯିବା ଉଚିତ୍ ।

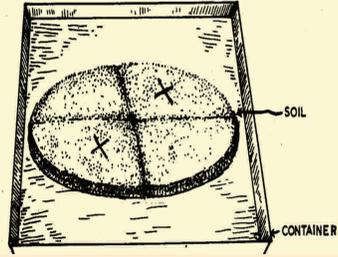
ଗଭୀର ଚେର ଥିବା ଶସ୍ୟ କିମ୍ବା
ବୃକ୍ଷ ଥିବା ସ୍ଥାନରୁ ମୃତ୍ତିକା ସଂଗ୍ରହ
ଯତ୍ନ ସାହାଯ୍ୟରେ ନମୁନା
ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଏ ।

ଏହି ମୃତ୍ତିକାକୁ ଏକ ସଫା ପାତ୍ର ବା ବାଲ୍‌ଟିରେ ସଂଗ୍ରହ କରାଯିବା ଉଚିତ୍ ।

ଜମିର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରୁ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇଥିବା ମୃତ୍ତିକାକୁ ଭଲ ଭାବରେ ମିଶାଇବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଏକ ଥାଳି ଭଳି ବଡ଼ ପାତ୍ରରେ ମୃତ୍ତିକାକୁ ଗୋଳାକାର କରି ଖେଳାଇ ଏହା ଚାରିଭାଗ କରାଯାଏ । ସେଥିରୁ ଗୋଟିଏ ଭାଗ ଓ ଏହାର ବିପରୀତ ଭାଗକୁ ରଖି ଅନ୍ୟ ଦୁଇ ଅଂଶକୁ ଅଲଗା କରି ଫୋପାଡ଼ି ଦିଆଯାଏ ।

ଏହି ପଦକ୍ଷେପକୁ ଦୋହରାଇ ମାଟିକୁ P kg. ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଣାଯାଏ ।

ଏହାକୁ ପବନ ଦ୍ୱାରା ଶୁଖାଯାଏ ।

ନାମକରଣ ପାଇଁ ଦୁଇଟି ତଥ୍ୟ ସାରଣୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଏ । ସେଥିରୁ ଗୋଟିଏ ନମୁନା ଥିବା ବ୍ୟାଗ୍ ଭିତରେ ଓ ଗୋଟିଏ ବ୍ୟାଗ୍ ବାହାରେ ଲଗାଇ ବନ୍ଧାଯାଏ । ଏହି ତଥ୍ୟ ସାରଣୀରେ କୃଷକର ନାମ, ଗ୍ରାମ, ଜିଲ୍ଲା ଓ ତାରିଖ ଇତ୍ୟାଦି ଆବଶ୍ୟକୀୟ ତଥ୍ୟ ରହିବା ଉଚିତ୍ ।

ଗୁଣ୍ଠୀର ନାମ : .....
କ୍ଷେତ୍ର ଚିହ୍ନଟ : .....
ପାହାଡ଼/ଢ଼ାଳୁ : .....
ଗ୍ରାମ : .....
ଜିଲ୍ଲା : .....
ତାରିଖ : .....

ନମୁନା ସଂରକ୍ଷଣ କରିବା (ପ୍ୟାକେଟ୍ କରିବା) :-

ମୃତ୍ତିକା ନମୁନା ଥିବା ବ୍ୟାଗ୍‌କୁ ଏକ ସଫା, ଶୁଖିଲା ଅଖା ବସ୍ତାରେ ରଖି ଉପରେ ଏହାର ପରୀକ୍ଷା ହେବାକୁ ଥିବା ପ୍ରୟୋଗଶାଳାର ନାମ ଓ ଠିକଣା ଲେଖିବା ଆବଶ୍ୟକ ଅଟେ ।

ସୁସ୍ଥ ମୃତ୍ତିକା ଜାତୀୟ ସମ୍ପଦ ଅଟେ । ଏହାର ସଂରକ୍ଷଣ ପାଇଁ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ଆବଶ୍ୟକ ।

ପ୍ରସ୍ତୁତ କର୍ତ୍ତା :-

ମୌସୁମୀ ରାୟଚୌଧୁରୀ, ଏସ୍. ରାୟ ଚୌଧୁରୀ, ଅଶ୍ୱନୀ କୁମାର

ଡ଼ିଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ:-

ସୁଚରିତା ମହାପାତ୍ର

ଜଳ ପ୍ରବନ୍ଧନ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟ, ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରପୁର, ଭୁବନେଶ୍ୱର

ଅଧିକ ବିବରଣୀ ନିମନ୍ତେ, ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ଜଳ ପ୍ରବନ୍ଧନ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟ ଭୁବନେଶ୍ୱରକୁ ଯୋଗାଯୋଗ କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।